

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

**PAŽYMA
DĖL X IR Y DNSB „A“ SKUNDŲ
PRIEŠ VALSTYBINĘ TERITORIJŲ PLANAVIMO IR STATYBOS INSPEKCIJĄ
PRIE APLINKOS MINISTERIJOS
IR
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ**

2022 m. gruodžio 29 d. Nr. 4D-2022/1-1052; Nr. 4D-2022/2-1084
Vilnius

SKUNDŲ ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Erika Leonaitė gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (toliau vadinama – Inspekcija) tarnautojų, o Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Milda Vainiutė gavo Pareiškėjo ir Y DNSB „A“ (toliau vadinama ir Bendrija), kurios interesus atstovauja Bendrijos pirmininkas Z (toliau – Bendrijos atstovas), skundus dėl Vilniaus miesto savivaldybės administracijos (toliau vadinama – Savivaldybės administracija) tarnautojų galimai biurokatiškų veiksmų netinkamai aiškinant bei taikant teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias statybą leidžiančio dokumento išdavimo ir savavališkos statybos įteisinimo procedūras.

Atsižvelgiant į tai, kad tiek Pareiškėjo, tiek Bendrijos skundų dalykai yra susiję ir sietini su tų pačių faktinių aplinkybių bei teisinių pagrindų vertinimu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierės minėtuosius skundus tiria ir vertina šio bendro tyrimo metu.

Remiantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostata, nustatančia, kad Seimas skiria vieną Seimo kontrolierių valstybės institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti ir vieną Seimo kontrolierių savivaldybių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti, tyrimo dalį dėl Savivaldybės administracijos tarnautojų galimai netinkamų veiksmų atliko ir tyrimo išvadas dėl jo teikia Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Milda Vainiutė, o tyrimo metu nustatytų aplinkybių, kiek jos susijusios su Inspekcijos tarnautojų galimai netinkamais veiksmais, vertinimą atliko Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Erika Leonaitė.

2. Skunde Seimo kontrolieriui Pareiškėjas, be kita ko, rašė:

2.1. „Kreipiuosi į Jus susidūręs su biurokratizmo atveju [...]. Prašau konstatuoti, kad man pateiktose Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (VTPSI) „konsultacijose“ Statybos įstatymo ir Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo (Priežiūros įstatymas) nuostatos aiškinamos biurokatiškai ir iš esmės neteisingai, perdėm formalistiškai, išgalvojant dirbtines priekabas.“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta)

2.2. „[...] 2021 m. vasarį, remontuodamas man ir mano žmonai nuosavybės teise priklausantį butą Vilniuje, <...>, įsirengiau du kondicionierius (rekuperatorius) greta šio buto balkoną. [...] Tą padariau laiku nepasitikrinęs atitinkamų reikalavimų ir negavęs statybą leidžiančio dokumento.“

2.3. „[...] Gavęs skundą, VTPSĮ Rytų Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamentas (RLSVPD), man surašė savavališkos statybos aktą ir įpareigojo pašalinti savavališkos statybos padarinius (nustatytas terminas buvo dukart pratęstas – iš pradžių paties VTPSĮ RLSVPD, vėliau teismo). Įsirengti kondicionierius pageidavo dauguma namo patalpų savininkų, tad Bendrija [*pastaba*: Y DNSB „A“] parengė bendrą jų įrengimo projektą (statybos rūšis – paprastasis remontas) ir, suderinus jį su kultūros paveldo institucijomis ir atlikus reikalaujamą ekspertizę, pateikė Vilniaus miesto savivaldybės administracijai (VMSA), kad būtų išduotas statybą leidžiantis dokumentas.“

2.4. „[...] Įstatymai leidžia įteisinti savavališką statybą, šiuo atveju kondicionierių įrengimą. Kaip vienas iš Bendrijos projekto dalyvių ėmiausi priemonių įteisinti savo kondicionierių įrengimą. Įvykdžiau visus su tuo susijusius VMSA nurodymus, dėl to turėjau išlaidų. Nepaisant to, man buvo neleista įteisinti kondicionierių įrengimo – Bendrijos projektas buvo dukart atmestas. Tai buvo padaryta remiantis negeranorišku, perdėm formalistiniu ir teisiškai ydingu įstatymų nuostatų aiškinimu. Mano daugkartiniai mėginimai apeliuoti į tai, kad įstatymai turi būti aiškinami gera valia, teisingai ir protingai, buvo atmesti, nes, kaip man buvo paaiškinta VTSPĮ RLSVPD pareigūnų, sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principus taiko teismai, o ne VTSPĮ.“

2.5. „[...] 2022 m. birželio 3 d. Projektas [*pastaba*: daugiabučio gyvenamojo namo <...>, Vilniuje, paprastojo remonto projektas] pateikiamas VMSA. [...] 2022 m. birželio 8 d. VMSA Statybos reglamentavimo skyriaus vyriausioji specialistė p. Z. K. [asmens duomenys neskelbtini] atmeta projektą tuo pagrindu, kad man [...] ir dar vienam namo patalpos savininkui [...] yra surašyti savavališkos statybos aktai. Atmetimas įvardytas kaip „pirminis“. Jame nurodyta, kad būtina „pateikti savavališkos statybos įteisinimo dokumentus pagal LR Statybos įstatymo 1 priedo reikalavimus“.

2.6. „[...] 2022 m. birželio 15 d. Projektas vėl pateikiamas VMSA kartu su VMSA reikalautais „savavališkos statybos įteisinimo dokumentais pagal LR Statybos įstatymo 1 priedo reikalavimus“ – ekspertizės aktu ir mokėjimo nurodymo patvirtinimu. [...] 2022 m. birželio 20 d. Z. K. vėl atmeta projektą. Šįkart nurodytas toks paaiškinimas: „Pagal Statybos įstatymo 27 str. 16 dalies 1 punktą statybą leidžiantis dokumentas gali būti išduodamas tik statybos darbams, susijusiems su savavališkos statybos padarinių šalinimu, atlikti“.

2.7. „[...] telefonu susisiekiu su p. A. M [asmens duomenys neskelbtini] [*pastaba*: Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos Rytų Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamento Antrojo statybos priežiūros skyriaus l. e. vedėjos pareigas]. Paaiškinu susiklosčiusią situaciją. Ji sako suprantanti man ir Bendrijai iškilusias kliūtis, tačiau toks „neprotingas“ ir „neteisingas“ yra įstatymas. Ji man siūlo: 1) prašyti teismo pratęsti VTPSĮ RLSVPD man nustatytą savavališkos statybos padarinių likvidavimo terminą „bent metams“; 2) pateikti „užklausą“ VTPSĮ su prašymu išaiškinti, ar VMSA nurodytas Statybos įstatymo 27 str. 16 d. 1 p. nedraudžia išduoti statybą leidžiančio dokumento Bendrijai dėl projekto, kurio dalyvis esu ir aš, nes galima tikėtis, jog dėl to, kad esu įvykdęs VMSA nurodymus dėl savavališkos statybos įteisinimo, išaiškinimas būtų man palankus. Ji sako, kad VTPSĮ ir ji, ir ne tik ji būtų „mano pusėje“. Vėl pateikęs VMSA projektą su palankiu VTPSĮ atsakymu statybą leidžiantis dokumentas turėtų būti išduotas.“

2.8. „[...] susisiekiu telefonu su p. M. J. [asmens duomenys neskelbtini] [*pastaba*: Savivaldybės administracijos Statybos reglamentavimo skyriaus vedėja]. Ji man paaiškino, kad: 1) projektas antrąkart atmestas dėl to, kad jį yra pateikusi Bendrija, o ne aš kaip fizinis asmuo; 2) tai, kad aš esu vienas iš Bendrijos pateikto projekto dalyvių, neturi reikšmės, nes formaliai Bendrija ir aš esame „skirtingi subjektai“; 3) tokio sprendimo negali pakeisti net tai, kad aš pateikiu dokumentus, kurių iš manęs buvo pareikalauta ir kurie leistų įteisinti mano kondicionierių įrengimą. [...]“

2.9. „[...] elektroniniu paštu [*pastaba*: 2022 m. birželio 22 d.] pateikiu prašymą VTPSĮ RLSVPD „pateikti konsultaciją – išaiškinti: ar pagal Statybos įstatymą gali būti atmetamas kondicionierių įrengimo projektas (statybos rūšis – paprastasis remontas) ir neišduodamas statybą leidžiantis dokumentas daugiabučio namo savininkų bendrijai ir tuo atveju [...], kai: vienas iš projekte dalyvaujančių bendrijos narių yra įsirengęs kondicionierių be tokią statybą leidžiančio dokumento; jam yra surašytas savavališkos statybos aktas; jis nesiekia gauti statybą leidžiantį dokumentą,

įteisinanti jau atliktus savavališkus statybos darbus, dėl kurių nėra surašytas savavališkos statybos aktas; jis yra pateikęs dokumentą, patvirtinanti nustatytos įmokos už savavališkos statybos įteisinimą sumokėjimą; jis yra pateikęs dokumentą, pagrindžiantį šios įmokos apskaičiavimo dydį; projektas yra suderintas su kultūros paveldo apsaugos institucijomis“.

2.10. „[...] VTPSĮ man pateiktos „konsultacijos“ yra biurokratinės, formalios, paviršutiniškos, jose iš esmės neatsakoma į mano klausimą, o teisės nuostatos aiškinamos ne gera valia ir nematant jų prasminių sąsajų, vieną nuostatą (Statybos įstatymo 27 str. 16 d. 1 p.) iškeliant virš visų kitų.“

2.11. „[...] Pateikdama pirmąją „konsultaciją“ VTPSĮ visiškai nekreipė dėmesio į tai, kad aš esu įvykdęs VMSA nurodymus, kurie leistų įteisinti kondicionierių įrengimą. Antroje „konsultacijoje“ VTPSĮ šią aplinkybę paminėjo, bet vis tiek faktiškai pripažino bereikšmę: „nors Bendrijos teikiamas projektas statybą leidžiančiam dokumentui gauti ir apima atliktus savavališkos statybos darbus, ir juos atlikęs asmuo yra įvykdęs įstatymuose nustatytus reikalavimus įteisinti kondicionierių įrengimą (sumokėjęs įmoką už savavališkos statybos įteisinimą), ... gali būti išduodamas statybą leidžiantis dokumentas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti, manytina, kad savivaldybės administracija negali išduoti statybą leidžiančio dokumento pagal statinio projektą, kuris apima daugiau nei statinyje savavališkai atlikti statybos darbai.“

2.12. „[...] Iš „konsultacijų“ – jas siejant su VTPSĮ RLSVPD man duotu privalomuoju nurodymu, kurio imperatyvumo, kaip matyti, kažkodėl nebepripažįsta pati ši nurodymą davusi VTPSĮ, taip pat iš VMSA ir VTPSĮ pareigūnų man duotų paaiškinimų matyti, kad man paliktos dvi alternatyvos. Jos abi yra beprasmės ir absurdiškos, be to, užkrauna man ir Bendrijai per didelę našta, kuri, neabejoju, negalėjo būti ir nebuvo įstatymų leidėjo ketinimas. Šios alternatyvos yra tokios:

1. Idant vėl nebūtų atmestas Bendrijos prašymas išduoti statybą leidžiantį dokumentą, aš privalau pašalinti jau įrengtus kondicionierius, nepaisant to, kad esu įvykdęs VMSA nurodymus, su kuriais siejamas jų įteisinimas (esu savo sąskaita atlikęs reikalaujamą ekspertizę ir sumokėjęs Statybos įstatymo nustatytą įmoką). [...]

2. Dėl mano įrengtų kondicionierių įteisinimo turiu parengti atskirą projektą. Atitinkamai turėtų būti pakoreguotas ir bendrijos parengtas projektas – taigi faktiškai turėtų būti parengtas naujas projektas, kurio dalyviai būtų visi dabartiniai dalyviai, išskyrus mane. Tam reiktų ir man, ir bendrijai iš naujo samdyti projektavimo įmonę (arba įmones), iš naujo atlikti visas projektinių pasiūlymų derinimo procedūras ir iš naujo kreiptis į VMSA jau ne dėl vieno, o dėl dviejų statybą leidžiančių dokumentų išdavimo. Gavęs tokį leidimą aš galėčiau vėl įrengti tuos pačius kondicionierius tose pačiose vietose, o kiti projekto dalyviai, remdamiesi Bendrijai išduotu dokumentu, galėtų įsirengti savuosius – tokius pačius ir tose pačiose vietose, kaip numatyta dabar parengtame projekte. Šis kelias užkrautų nepagrįstą ir neproporcingą našta ne tik man, bet ir Bendrijai, vadinasi, ir niekuo dėtiems kitiems projekto dalyviams. [...]

2.13. „[...] VTPSĮ pirmajai „konsultacijai“ (kurios prašiau patarus šios institucijos pareigūnei ir pritariant VMSA pareigūnei) parengti prireikė mėnesio. Per tą laiką suėjo terminas per kurį Bendrija galėjo apskųsti VMSA sprendimą neišduoti statybą leidžiančio dokumento.“

3. Savo skunde Seimo kontrolieriui Bendrijos atstovas, be kita ko, nurodė:

3.1. „[...] Y DNSB „A“ narys p. X, [...] kreipėsi į Jus su skundu [...] dėl biurokratinio įstatymų aiškinimo ir taikymo Vilniaus miesto savivaldybės administracijai dukart atmetant Bendrijos parengtą kondicionierių (rekuperatorių) įrengimo ant namo Vilniuje, <...>, sienu, projektą, kurio projektiniai pasiūlymai jau buvo suderinti su visomis įstatymuose numatytomis institucijomis. Šio biurokratizmo atvejo priežastis – labai formalistinė, nei įstatymais, nei teisingumo ar protingumo principais nepagrįsta, vien išgalvotais argumentais paremta Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos pozicija.“

3.2. „[...] Šių nurodytų valdžios institucijų sprendimų, kaip ir nuostatų, kuriomis jie grindžiami, negalima laikyti niekuo kitu, kaip tik išgalvotų priekabių ieškojimu ir nenoru atsižvelgti į gyventojų interesus. Jie šiurkščiai pažeidžia ne tik skundą pateikusio p. X, minėto projekto dalyvio, bet ir gausių kitų projekto dalyvių bei visos Bendrijos teises ir teisėtus interesus.“

4. Pareiškėjas skunde Seimo kontrolierių prašo:

4.1. „[...] konstatuoti, kad man pateiktose „konsultacijose“ įstatymų nuostatos aiškinamos biurokратиškai ir iš esmės neteisingai, o tokiu aiškinimu grindžiamas teisės taikymas pažeidžia įstatymuose įtvirtintas mano ir mano žmonos (buto bendrasavininkų), taip pat kitų namo butų ir kitų patalpų savininkų (kitų kondicionierių įrengimo projekto dalyvių) teises.“

4.2. „[...] pateikti atitinkamas rekomendacijas (nurodymus) VTPSĮ ir VMSA, kad būtų pakeistas skunde aprašytas įstatymų aiškinimas ir juo grindžiamas jų taikymas, o VMSA išduotų Bendrijai jos prašomą statybą leidžiantį dokumentą.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Iš Pareiškėjo kartu su skundais Seimo kontrolierėms pateiktų Inspekcijos 2022 m. liepos 19 d. rašto Nr. 2D-13212 ir 2022 m. rugpjūčio 19 d. rašto Nr. 2D-15110 (toliau vadinama ir Inspekcijos konsultacijomis) nustatyta, kad Inspekcija Pareiškėjui, be kita ko, teikė tokias išvadas:

5.1. Inspekcijos 2022 m. liepos 19 d. rašte Nr. 2D-13212, be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] Inspekcija konsultacijas teikia vadovaudamasi Asmenų konsultavimo Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje prie Aplinkos ministerijos taisyklėse (toliau – Konsultavimo taisyklės) nustatyta tvarka. Pagal Konsultavimo taisyklių 4.1 papunktį, konsultacija – tai žodinis ar rašytinis atsakymas į asmens paklausime pateiktą (-us) klausimą (-us) teritorijų planavimo ir statybos valstybinę priežiūrą reglamentuojančių ir su jais susijusių teisės aktų nuostatų taikymo klausimais. Konsultavimo taisyklės nenumato konkrečių situacijų nagrinėjimo ir išvadų teikimo, todėl teikiame konsultaciją tik dėl galiojančio teisinio reguliavimo, susijusio su paklausime keliamais klausimais.

[...] Vadovaudamiesi pirmiau nurodytų teisės aktų nuostatomis, manome, kad, kol nepašalinti statinyje savavališkos statybos padariniai, negali būti išduodamas statybą leidžiantis dokumentas paprastojo remonto projektui/aprašui, naujų kondicionierių įrengimui, kai tame paprastojo remonto projekte/aprašė yra suprojektuoti statybos dabai, kuriems yra surašytas savavališkos statybos aktas. Savavališkos statybos padarinių šalinimui turėtų būti parengtas paprastojo remonto projektas/aprašas ir jo pagrindu išduotas statybą leidžiantis dokumentas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti.“

5.2. Inspekcijos 2022 m. rugpjūčio 19 d. rašte Nr. 2D-15110 Pareiškėjui, be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] Kaip matyti tiek iš 2022-06-22 prašymo, tiek ir iš 2022-07-25 pakartotinio prašymo, vykdydamas Inspekcijos reikalavimą pašalinti savavališkos statybos padarinius, Jūs siekiate įgyvendinti įstatyme įtvirtintą teisę nustatyta tvarka gauti statybą leidžiantį dokumentą, įteisinantį savavališkai atliktus statybos darbus. Iš minėtų prašymų spręstina, kad dėl statybą leidžiančio dokumento išdavimo į savivaldybės administraciją kreipėsi ne savavališkai statybos darbus atlikęs asmuo, o daugiabučio gyvenamojo namo butų savininkų bendrija (toliau – Bendrija), be to, statinio projektas, kurio pagrindu Bendrija prašo išduoti statybą leidžiantį dokumentą, apima ne tik savavališkai atliktus statybos darbus, bet ir naujų kondicionierių įrengimą daugiabučiame gyvenamajame name.

[...] Nagrinėjamu atveju, nors Bendrijos teikiamas projektas statybą leidžiančiam dokumentui gauti ir apima atliktus savavališkos statybos darbus, ir juos atlikęs asmuo yra įvykdęs

įstatymuose nustatytus reikalavimus įteisinti kondicionierių įrengimą (sumokėjęs įmoka už savavališkos statybos įteisinimą), tačiau galiojančiuose teisės aktuose nenumatyta, kad projektas gali apimti daugiau nei savavališkai atliktus statybos darbus. Vadovaujantis Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte nustatyta imperatyvia nuostata, kad, jeigu statinyje, dėl kurio prašoma išduoti statybą leidžiantį dokumentą, nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti, tokiu atveju gali būti išduodamas statybą leidžiantis dokumentas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti, manytina, kad savivaldybės administracija negali išduoti statybą leidžiančio dokumento pagal statinio projektą, kuris apima daugiau nei statinyje savavališkai atlikti statybos darbai.“

6. Seimo kontrolierės dėl Pareiškėjo ir Bendrijos skunduose nurodytų aplinkybių kreipėsi į Inspekciją bei Savivaldybės administraciją, prašydamos pateikti skundžiamų institucijų paaiškinimus dėl skunduose nurodytos situacijos:

6.1. Seimo kontrolierė Erika Leonaitė savo paklausime Inspekcijos, be kita ko, prašė:

informuoti, ar Inspekcijos Pareiškėjui pateiktose konsultacijose Priežiūros įstatymo 14 straipsnio 5 dalies ir Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatų taikymas buvo vertinamas (ne)atsiejamai nuo Pareiškėjo nurodytų faktinių aplinkybių; remiantis konkrečiomis teisės aktų nuostatomis nurodyti, ar tam tikros teisės aktų nuostatos įpareigoja kitas valstybės ir savivaldybės institucijas privalomai vadovautis Inspekcijos asmenims pateiktomis konsultacijomis; nurodyti, koks konkrečiai subjektas (į Inspekciją kreipęsis pareiškėjas ar tam tikra viešojo administravimo institucija) gali (turi, privalo) vadovautis Inspekcijos pateikta konsultacija ir imtis būtent tokių veiksmų įgyvendinimo, kaip buvo nurodyta pateiktoje Inspekcijos konsultacijoje; jei, Inspekcijos nuomone, Pareiškėjas yra įvykdęs įstatymuose nustatytus reikalavimus, reikalingus kondicionierių įrengimo darbų įteisinimui, informuoti, kokius papildomus veiksmus Pareiškėjas privalo atlikti, kad būtų galima laikyti, jog savavališka statyba yra įteisinta teisės aktų nustatyta tvarka; atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu galiojanti Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatos redakcija praplėtė anksčiau buvusios tos pačios nuostatos turinį, joje numatant statybą leidžiančio dokumento neišdavimo atvejus, kai nustatomas savavališkos statybos faktas ne tik žemės sklype, tačiau ir statinyje ar jo dalyje, jeigu statinį nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys ir statinio dalys suformuotos atskirais turtiniais vienetais, informuoti, ar minėtosios nuostatos pakeitimas sąlygojo kitokius, nei anksčiau buvusių, jos taikymo atvejus ir, Inspekcijos nuomone, ar galiojant pirmiau buvusiai (galiojusiai iki 2021 m. lapkričio 1 d.) Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatos redakcijai Pareiškėjo nurodyto atvejo sprendimo būdai būtų buvę kitokie; pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą Inspekcijos nuomonę, ar nuo 2021 m. lapkričio 1 d. galiojanti Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostata privalo būti taikoma visais statinyje ar jo dalyje nustatytos savavališkos statybos atvejais, ar galimos ir išimtys, kai vienu metu yra prašoma išduoti tiek statybą leidžiantį dokumentą statinio projektui, tiek statybą leidžiantį dokumentą savavališkos statybos padarinių šalinimui, o ketinami atlikti statybos darbai yra vienarūšiai (pvz. kaip nagrinėjamu atveju – dėl kondicionierių įrengimo); jei, Inspekcijos nuomone, jokios išimtys negalimos – nurodyti, kokia konkrečiai Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatos dalis, Inspekcijos nuomone, tokias išimtis draudžia; pateikti Inspekcijos nuomonę, ar dabar galiojančios redakcijos Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostata, kaip ją interpretuoja Inspekcija Pareiškėjui teiktose konsultacijose, neriboja asmenų (bendrasavininkų), siekiančių gauti statybą leidžiantį dokumentą, tačiau kuriems priklausiančio statinio dalyje yra nustatyta savavališka statyba, teisių ir (ar) asmenų, siekiančių teisės aktų nustatyta tvarka įteisinti savavališką statybą, galimybių tai įgyvendinti operatyviai; pateikti Inspekcijos nuomonę, ar Statybos įstatymo arba kitų teisės aktų nuostatos (jei taip, tai kokios konkrečiai) draudžiama pareiškėjams kreiptis į statybą leidžiantį dokumentą išduodančią instituciją su prašymu dėl statybą leidžiančio (-ių) dokumento (-o) išdavimo, pateikiant vieną pagal Statybos įstatymo 24 straipsnio reikalavimus parengtą paprastojo remonto projektą, apimančią tiek statinio dalį, kurioje nėra savavališkos statybos,

tiesioginio dalį, kurioje buvo fiksuota savavališka statyba, o statybą leidžiantį dokumentą išduodančiai institucijai būtų draudžiama išduoti du statybą leidžiančius dokumentus (vieną statybą leidžiantį dokumentą paprastojo remonto projektui statinio dalyje, kurioje nėra pažeidimų, o kitą – su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti) arba vieną statybą leidžiantį dokumentą, kuriame nustatytos tam tikros sąlygos (išlygos) kiekvienai iš pirmiau paminėtų statinio dalių;

6.2. Seimo kontrolierė Milda Vainiutė savo paklausime Savivaldybės administracijos, be kita ko, prašė:

nurodyti, ar Savivaldybės administracija visais atvejais vadovaujasi (privalo vadovautis) Inspekcijos konkrečiam pareiškėjui pateikta konsultacija ir turi imtis būtent tokių veiksmų įgyvendinimo, kaip buvo nurodyta pateiktoje Inspekcijos konsultacijoje; jei taip – nurodyti, kokios teisės aktai to iš Savivaldybės administracijos reikalauja; jei ne – informuoti, koks buvo Pareiškėjo skatinimo kreiptis į Inspekciją dėl konsultacijos gavimo tikslas; informuoti, ar tuo atveju, jei Inspekcijos pateikta konsultacija Pareiškėjui būtų buvusi jam palanki, Savivaldybės administracija būtų pritarusi Bendrijos pateiktam Projektui; atsižvelgiant į tai, kad Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatoje įtvirtinta, jog „[...] Kai statinį nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys ir statinio dalys suformuotos atskirais turiniais vienetais, šis reikalavimas taikomas statinio daliai, kurioje nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti“, pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą Savivaldybės administracijos nuomonę, jog pirmiau paminėtos Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatos pagrindu gali būti išduodamas / negali būti išduodamas statybą leidžiantis dokumentas likusiai statinio daliai; pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą Savivaldybės administracijos nuomonę, ar nuo 2021 m. lapkričio 1 d. galiojanti Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostata privalo būti taikoma visais statinyje ar jo dalyje nustatytos savavališkos statybos atvejais, ar galimos ir išimtys, kai vienu metu yra prašoma išduoti tiek statybą leidžiantį dokumentą statinio projektui, tiek statybą leidžiantį dokumentą savavališkos statybos padarinių šalinimui, o ketinami atlikti statybos darbai yra vienerūšiai (pvz. kaip nagrinėjamu atveju – dėl kondicionierių įrengimo); jei, Savivaldybės administracijos nuomone, jokios išimtys negalimos – nurodyti, kokia konkrečiai Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatos dalis, Savivaldybės administracijos nuomone, tokias išimtis draudžia; pateikti Savivaldybės administracijos nuomonę, ar dabar galiojančios redakcijos Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostata, kaip ją interpretuoja Inspekcija Pareiškėjui teiktose konsultacijose, neriboja asmenų (bendrasavininkų), siekiančių gauti statybą leidžiantį dokumentą, tačiau kuriems priklausančio statinio dalyje yra nustatyta savavališka statyba, teisių ir (ar) asmenų, siekiančių teisės aktų nustatyta tvarka įteisinti savavališką statybą, galimybių tai įgyvendinti operatyviai; pateikti Savivaldybės administracijos nuomonę, ar Statybos įstatymo arba kitų teisės aktų nuostatos (jei taip, tai kokios konkrečiai) draudžiama pareiškėjams kreiptis į statybą leidžiantį dokumentą išduodančią instituciją su prašymu dėl statybą leidžiančio (-ių) dokumento (-o) išdavimo, pateikiant vieną pagal Statybos įstatymo 24 straipsnio reikalavimus parengtą paprastojo remonto projektą, apimančią tiek statinio dalį, kurioje nėra savavališkos statybos, tiek statinio dalį, kurioje buvo fiksuota savavališka statyba, o statybą leidžiantį dokumentą išduodančiai institucijai būtų draudžiama išduoti du statybą leidžiančius dokumentus (vieną statybą leidžiantį dokumentą paprastojo remonto projektui statinio dalyje, kurioje nėra pažeidimų, o kitą – su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti) arba vieną statybą leidžiantį dokumentą, kuriame nustatytos tam tikros sąlygos (išlygos) kiekvienai iš pirmiau paminėtų statinio dalių; informuoti, kokius veiksmus dabar turėtų atlikti Bendrija ir (ar) Pareiškėjas, kad Bendrijai ar Pareiškėjui (kartu ar atskirai) būtų išduotas (-i) statybą leidžiantis (-ys) dokumentas (-ai) Projektui; informuoti, ar, įsigaliojus dabartinei Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatos redakcijai, Savivaldybės administracijai įgyvendinant statybą leidžiančių dokumentų išdavimo procedūrą praktikoje kyla / nekyla įvairių minėtosios įstatymo nuostatos taikymo neaiškumų.

7. Inspekcija, atsakydama į Seimo kontrolierės teiktame paklausime iškeltus klausimus, be kita ko, nurodė:

7.1. „[...] Tiek 2022-07-19 konsultacijoje, tiek 2022-08-19 konsultacijoje, be kita ko, buvo nurodyta, kad: Inspekcija konsultacijas teikia vadovaudamasi Asmenų konsultavimo Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje prie Aplinkos ministerijos taisyklėse [*pastaba*: patvirtintos Inspekcijos viršininko 2011 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-194] (toliau – Konsultavimo taisyklės) nustatyta tvarka. [...] Konsultavimo taisyklės nenumato konkrečių situacijų nagrinėjimo, išvadų dėl jų teikimo ir sprendimų priėmimo, todėl pateikiame konsultaciją tik dėl galiojančio teisinio reguliavimo, susijusio su paklausime keliamais klausimais, ir nuomonę dėl jo taikymo. Taip pat, tiek 2022-07-19 konsultacijoje, tiek 2022-08-19 konsultacijoje buvo nurodyta, „Ši konsultacija pateikiama pagal jos pasirašymo dieną galiojusius teisės aktus ir negali būti laikoma Inspekcijos sprendimu konkrečioje situacijoje“, jose nebuvo nurodyta dokumento apskundimo tvarka. Aptariamam atveju Pareiškėjui buvo teikiamos konsultacijos dėl teisinio reguliavimo, susijusio su Pareiškėjo prašymuose nurodyta informacija ir aplinkybėmis.“

7.2. „[...] Pažymėtina, kad Konsultavimo taisyklės nustato konsultacijų rengimo, teikimo ir skelbimo tvarką, siekiant užtikrinti tinkamą ir vienodą teisės aktų nuostatų taikymo aiškinimą pagal teisės aktuose nustatytą Inspekcijos kompetenciją.

Atkreiptinas dėmesys, kad konsultacija teikiama dėl teisės aktų nuostatų taikymo pagal Inspekcijos kompetenciją. Konsultacija neteikiama į asmenų pateiktus kreipimusis, kuriuose prašoma apginti asmens (kito asmens) pažeistas teises ir teisėtus interesus, suteikti Inspekcijos turimą informaciją, priimti administracinį sprendimą. Taigi Inspekcijos konsultacijos fiziniams ir juridiniams asmenims yra ne privalomojo, o rekomendacinio pobūdžio.

Papildomai paminėtina, kad Konsultavimo taisyklių 50 punkte nurodyta, jog: „Taisyklių nustatyta tvarka viešai skelbiamos konsultacijos ūkio subjektų atžvilgiu Inspekcijai yra privalomos. Darbuotojai, konsultuodami žodžiu, privalo nenukrypti nuo ankstesnių konsultacijų, esant tapačioms aplinkybėms“, t. y., viešai skelbiamos konsultacijos yra privalomos Inspekcijai.“

7.3. „[...] Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 14 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „privalomajame nurodyme nurodoma, kad asmuo turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka parengti projektinę dokumentaciją ir, sumokėjęs Statybos įstatymo 1 priede nustatytą įmoką už savavališkos statybos įteisinimą, gauti statybą leidžiantį dokumentą, šalinantį savavališkos statybos padarinius, tais atvejais, kai žemės sklype (teritorijoje), kuriame (kurioje) nustatyta savavališka statyba, tokios paskirties naujo statinio statyba yra galima arba tokie šio statinio rekonstravimo, remonto ar griovimo darbai yra galimi pagal galiojančius detaliuosius planus ar žemės valdos projektus (jeigu jie privalomi), taip pat bendruosius planus ar specialiojo teritorijų planavimo dokumentus ir tokia statyba neprieštarauja imperatyviems aplinkos apsaugos, paveldosaugos, saugomų teritorijų apsaugos teisės aktų reikalavimams“.

Pagal Statybos įstatymo 1 priedo 2-4 punktus įmoka už savavališkos statybos įteisinimą apskaičiuojama nustatant sąnaudų vertę, pagal statybos darbų įkainius ir statybos produktų kainas savavališkos statybos akto surašymo metu, atlikus statinio arba statinio projekto ekspertizę.

Vadovaujantis aukščiau nurodytu teisiniu reglamentavimu, siekiant įteisinti savavališkos statybos padarinius, nepakanka atlikti statinio projekto ar statinio ekspertizę ir sumokėti įmoką už savavališkos statybos įteisinimą, taip pat turi būti parengtas statinio projektas ir kreipiamasi į savivaldybės administraciją dėl statybą leidžiančio dokumento, šalinančio savavališkos statybos padarinius, išdavimo.

Šiuo atveju aptarta teisės aktuose nustatyta sąlyga – statybą leidžiančio dokumento, šalinančio savavališkos statybos padarinius, gavimas – nėra išpildyta, taigi, Inspekcijos vertinimu, Pareiškėjas nėra įvykđęs įstatymuose nustatytus reikalavimus, reikalingus kondicionierių įrengimo darbų įteisinimui.

Gavus statybą leidžiantį dokumentą, toliau seka veiksmai, nurodyti statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Nebaigto statinio registravimas ir perleidimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“, patvirtinto Aplinkos ministro 2016-12-12 įsakymu Nr. D1-878 (toliau - STR 1.05.01:2017), 144 punkte:

„144. Jeigu asmuo, kuriam įteiktas nurodymas, per nustatytą nurodymo įvykdymo terminą gauna statybą leidžiantį dokumentą ir apie tai raštu informuoja Inspekciją, Inspekcijos įgaliotas pareigūnas per 10 darbo dienų nuo informacijos apie statybą leidžiančio dokumento gavimą Inspekcijos viršininko nustatyta tvarka patikrina, ar statybą leidžiantis dokumentas išduotas teisėtai, ir surašo statybą leidžiančio dokumento išdavimo teisėtumo, prisijungimo sąlygų ir specialiųjų reikalavimų išdavimo terminų laikymosi patikrinimo aktą, kurio rekvizitai patvirtinti Inspekcijos viršininko įsakymu. Atlikus patikrinimą, atsižvelgiant į jo rezultatus, Inspekcija imasi šių veiksmų:

144.1. jei atlikus statybą leidžiančio dokumento teisėtumo patikrinimą nustatoma, kad statybą leidžiantis dokumentas išduotas teisėtai, Inspekcijos įgaliotas pareigūnas per 10 darbo dienų nuo statybą leidžiančio dokumento išdavimo teisėtumo, prisijungimo sąlygų ir specialiųjų reikalavimų išdavimo terminų laikymosi patikrinimo akto surašymo, Inspekcijos viršininko nustatyta tvarka patikrina, ar statinys (jo dalis) nepažeidžia statinio projekto, pagal kurį buvo išduotas statybą leidžiantis dokumentas, sprendinių, surašo statinio atitikties statinio projektui patikrinimo aktą, kurio rekvizitai patvirtinti Inspekcijos viršininko įsakymu. Jei atlikus šį patikrinimą nustatoma, kad:

144.1.1. statinys (jo dalis) nepažeidžia statinio projekto, pagal kurį buvo išduotas statybą leidžiantis dokumentas, sprendinių, Inspekcija ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo Reglamento 144.1 papunktyje nurodytų aplinkybių patikrinimo surašo nurodymo įvykdymo patikrinimo aktą, kurio rekvizitai patvirtinti Inspekcijos viršininko įsakymu, kuriuo konstatuoja, kad nurodymas yra įvykdytas, ir apie tai informuoja asmenį, kuriam buvo surašytas nurodymas. Asmuo, kuriam surašytas nurodymas, gautą informaciją gali pateikti VĮ Registrų centro teritoriniam padaliniiui dėl Nekilnojamojo turto registre įregistruotos žymos apie savavališką statybą panaikinimo; [...]“.

7.4. „[...] Šiuo metu, nuo 2021-11-01 (imtinai), Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte nustatyta: „Šiame straipsnyje nurodytos statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūros neatliekamos ir statybą leidžiantis dokumentas neišduodamas, jeigu:

1) iš Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos gauta informacija, kad žemės sklype (ar žemės sklypo dalyje, jeigu žemės sklypą nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys) ar statinyje (jo dalyje, jeigu statinį nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys ir statinio dalys suformuotos atskirais turtiniais vienetais), dėl kurio prašoma išduoti statybą leidžiantį dokumentą, nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti. Tokiu atveju gali būti išduodamas statybą leidžiantis dokumentas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti. Kai statinį nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys ir statinio dalys suformuotos atskirais turtiniais vienetais, šis reikalavimas taikomas statinio daliai, kurioje nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti“.

Statybos įstatymo redakcijos, galiojusioje iki 2021-10-30 (imtinai), 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte buvo nustatyta, kad „šiuo straipsnyje nurodytos statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūros neatliekamos ir statybą leidžiantis dokumentas neišduodamas, jeigu:

1) iš Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos gauta informacija, kad žemės sklype (ar žemės sklypo dalyje, jeigu žemės sklypą nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys), dėl kurio prašoma išduoti statybą leidžiantį dokumentą, yra nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti. Tokiu atveju gali būti išduodamas statybą leidžiantis dokumentas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti “.

Darytina išvada, kad minėtas teisės akto nuostatos praplėtimas, numatant papildomų atvejų, kada statybą leidžiantis dokumentas neišduodamas, neįtakoja pačios savavališkos statybos įteisinimo procedūros eigos. Abiem atvejais statybą leidžiantis dokumentas galėjo/gali būti išduodamas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti. Taip pat abiem atvejais vienu statybą leidžiančiu dokumentu nebuvo/nėra galimybės įteisinti savavališkos statybos padarinius ir gauti teisę įgyvendinti statinio projekto sprendinius, statinio dalyje, kurioje nėra savavališkos statybos.“

7.5. „[...] Inspekcijos vertinimu, Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte (galiojančiame nuo 2021-11-01 (imtinai)) nėra išimčių, numatančių galimybę vienu statybą leidžiančiu dokumentu įteisinti savavališkos statybos padarinius ir gauti teisę įgyvendinti statinio projekto sprendinius statinio dalyje, kurioje nėra savavališkos statybos.“

7.6. „[...] dabar galiojančios redakcijos Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostata (Inspekcijai pateikus vertinimą, kad statybą leidžiantis dokumentas gali būti išduodamas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti), tačiau nedraudžia kitiems statinio bendrasavininkams planuoti statybos darbus, kurie nepatenka į statinio dalį, kurioje nustatyta savavališka statyba, ir jiems gauti statybą leidžiantį dokumentą, kai toks dokumentas yra privalomas.“

7.7. „[...] Statybos įstatymo 24 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad: „jeigu numatoma atlikti statybos darbus, priskiriamus skirtingoms statybos rūšims, arba numatoma atlikti kultūros paveldo statinio tvarkomuosius statybos darbus, tvarkomuosius paveldosaugos darbus, gali būti rengiamas vienas skirtingas statybos rūšis, tvarkomuosius statybos ir paveldosaugos darbus jungiantis statinio projektas, statinio projekto pavadinime nurodant atliekamų darbų rūšis“.

Statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“, patvirtinto Aplinkos ministro 2016-11-07 įsakymu Nr. D1-738, 6.8 papunktyje nurodyta: „projekto pavadinimas – statybos, rekonstravimo, kapitalinio remonto, paprastojo remonto, griovimo projekto (ar jungiančio kelias statybos rūšis projekto) ar kitos rūšies statinio projekto [5.1] pavadinimas, nurodomas, techninėje užduotyje, visuose kituose projekto dokumentuose, statybą leidžiančiame dokumente, statybos užbaigimo dokumentuose. Projekto pavadinime nurodoma: statinio ar jo patalpos (patalpų) pagrindinė naudojimo paskirtis [5.23], adresas, projekto rūšis (statybos projektas, rekonstravimo projektas ar kitas). Prireikus projekto pavadinime gali būti įrašomi dviejų ar daugiau pagrindinių statinių duomenys ir nurodomos atitinkamos projektų rūšys“.

Sistemiškai vertinant pateiktas teisės aktų nuostatas ir vadovaujantis Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punktu, manytina, kad viename statinio projekte galėtų būti projektuojami statybos darbai susiję su savavališkos statybos padarinių šalinimu ir statybos darbai nesusiję su savavališkos statybos padarinių šalinimu, tačiau vienas statybą leidžiantis dokumentas (įteisinantis savavališką statybą ir suteikiantis teisę įgyvendinti statinio projekto sprendinius, kurie nesusiję su savavališkos statybos padarinių šalinimu) negali būti išduodamas. Manytina, kad nusprendus rengti vieną statinio projektą (apimančią tiek savavališkos statybos padarinių šalinimą, statinio dalyje, kurioje fiksuota savavališka statyba, tiek statybos darbus statinio dalyje, kurioje nėra savavališkos statybos), visų pirma būtų galima kreiptis dėl statybą leidžiančio dokumento gavimo savavališkos statybos padarinių šalinimui ir gavus statybą leidžiantį dokumentą bei atlikus veiksmus nurodytus STR 1.05.01:2017 144, 144.1 ir 144.1 punktuose, kurių rezultate panaikinama Nekilnojamojo turto registre įregistruota žyma apie savavališką statybą, būtų galima kreiptis dėl antrojo statybą leidžiančio dokumento išdavimo statybos darbams, statinio dalyje, kurioje nėra savavališkos statybos. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal STR 1.05.01:2017 144 punktą tikrinama, ar statybą leidžiantis dokumentas, įteisinantis savavališkos statybos padarinius, išduotas teisėtai.“

7.8. „[...] pažymime, kad Inspekcija, vadovaudamasi jos veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, vykdo statybos valstybinę priežiūrą ir siekia užtikrinti tinkamą ir vienodą teisės aktų nuostatų taikymą, todėl Pareiškėjui pateikė atitinkamas, t. y., aktualų (dėl Pareiškėjo prašymuose nurodytų aplinkybių) galiojančią teisinį reglamentavimą aptariančias 2022-07-19 konsultaciją ir 2022-08-19

konsultaciją, dėl nurodytų aplinkybių nepriimdama (papildomų) administracinių sprendimų, nes Pareiškėjo prašymuose tokie reikalavimai nebuvo keliami.“

8. Teikdama atsakymą į Seimo kontrolierės paklausimą Savivaldybės administracija, be kita ko, paaiškino:

8.1. „[...] Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje „Infostatyba“ (toliau – IS „Infostatyba“) 2022 m. birželio 3 d. buvo užregistruotas prašymas Nr. SRA-100-220603-19907 (toliau – prašymas1) išduoti statybą leidžiantį dokumentą Daugiabučio gyvenamojo namo <...>, Vilniuje, paprastojo remonto projektui, statytojas – Y DNSB „A“. Prašymas buvo atmestas IS „Infostatyba“ nurodant nepriėmimo priežastį – „Kadangi yra surašyti savavališkos statybos aktai adresu <...> butams <...>, <...> – pateikti savavališkos statybos įteisinimo dokumentus pagal LR Statybos įstatymo 1 priedo reikalavimus“.

2022 m. birželio 15 d. IS „Infostatyba“ buvo užregistruotas antrą kartą teikiamas prašymas Nr. SRA-100-220615-21399 (toliau – prašymas2) išduoti statybą leidžiantį dokumentą Daugiabučio gyvenamojo namo <...>, Vilniuje, paprastojo remonto projektui, statytojas – Y DNSB „A“. Prašymas buvo atmestas IS „Infostatyba“ nurodant nepriėmimo priežastį – „Pagal Statybos įstatymo 27 str. 16 dalies 1 punktą statybą leidžiantis dokumentas gali būti išduodamas tik statybos darbams, susijusiems su savavališkos statybos padarinių šalinimu, atlikti.“

Pagal Lietuvos Respublikos statybos įstatymo (toliau – Statybos įstatymas) 27 straipsnio 8 dalį jeigu pateikti ne visi statybą leidžiančiam dokumentui išduoti privalomi dokumentai ir (ar) vadovaujantis Lietuvos Respublikos savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymo nuostatomis nepasirašyta savivaldybės infrastruktūros plėtros sutartis, nesumokėta savivaldybės infrastruktūros plėtros įmoka, kai ją privaloma sumokėti, ar prašantis išduoti statybą leidžiantį dokumentą asmuo negali įgyvendinti statytojo teisės pagal šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 ir 3 punktuose nustatytus reikalavimus, ar nepateikta informacija, patvirtinanti apie žyminio mokesčio už statybą leidžiančio dokumento išdavimą sumokėjimą, IS „Infostatyba“ įregistruotas prašymas išduoti statybą leidžiantį dokumentą nepriimamas ir apie tai ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo prašymo išduoti statybą leidžiantį dokumentą įregistravimo dienos pasinaudojant IS „Infostatyba“ pranešama prašymą teikusiam asmeniui. Savivaldybės administracijos Bendrijai ar Pareiškėjui raštiški atsakymai nebuvo rengiami, nes pagal Statybos įstatymo reikalavimus prašymo1 ir prašymo2 nepriėmimo priežastys buvo nurodytos pasinaudojant IS „Infostatyba“.

8.2. „[...] Jokie teisės aktai neįpareigoja Savivaldybės administraciją vadovautis Inspekcijos konkrečiam Pareiškėjui pateikta konsultacija. Inspekcijos teikiamos konsultacijos gali turėti tik patariamąjį balsą taikant teisės aktų, reglamentuojančių statybą leidžiančių dokumentų išdavimo ir savavališkos statybos įteisinimo procedūras, reikalavimus praktikoje.“

8.3. „[...] Tuo atveju, jei Inspekcijos pateikta konsultacija Pareiškėjui būtų buvusi jam palanki, Savivaldybės administracija (konkrečiai – Skyrius [*pastaba*: Savivaldybės administracijos Statybos reglamentavimo skyrius]) teigiamą sprendimą dėl pritarimo Bendrijos pateiktam projektui priimtų tik ta apimtimi, kiek tai neprieštarauja teisės aktų, reglamentuojančių statybą leidžiančių dokumentų išdavimo ir savavališkos statybos įteisinimo procedūras, reikalavimams.“

8.4. „[...] Pagal Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatas statybą leidžiantis dokumentas gali būti išduodamas toms statinio dalims, kuriose nėra nustatyto savavališkos statybos fakto ir kurios yra suformuotos atskirais turtiniais vienetais.“

8.5. „[...] galiojanti Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostata privalo būti taikoma visais statinyje ar jo dalyje nustatytos savavališkos statybos atvejais, tačiau Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte nėra nustatyto draudimo vienu metu išduoti statybą leidžiančius dokumentus tiek statinio daliai, kurioje yra nustatytas savavališkos statybos faktas, tiek statinio dalims, kuriose nėra nustatyto savavališkos statybos fakto.“

8.6. „[...] Mūsų nuomone Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostata neriboja tiek bendrasavininkų, siekiančių gauti statybą leidžiančius dokumentus statinio dalims,

kuriose nėra nustatyto savavališkos statybos fakto, tiek asmenų, siekiančių įteisinti savavališką statybą statinio dalyje, kurioje yra nustatytas savavališkos statybos faktas, teisių ir galimybių.“

8.7. „[...] Statybą leidžiantys dokumentai išduodami vadovaujantis Statybos įstatymo, statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“, statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas. Projekto ekspertizė“, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nuostatomis ir kitų galiojančių statybą leidžiančių dokumentų išdavimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais. Nei viename teisės akte nėra numatytos galimybės pagal vieną pateiktą projektą išduoti du statybą leidžiančius dokumentus ar viename statybą leidžiančiame dokumente nustatyti tam tikras sąlygas (išlygas) atskiroms statinio dalims.“

8.8. „[...] Pagal Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatas statybą leidžiantis dokumentas gali būti išduodamas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti. Atsižvelgiant į šią Statybos įstatymo nuostatą turi būti rengiami atskiri projektai ir išduodami atskiri statybą leidžiantys dokumentai statinio daliai (butui), kurioje yra nustatytas savavališkos statybos faktas, ir statinio daliai, kurioje nėra nustatyto savavališkos statybos fakto.“

8.9. „[...] Skyriui, įgyvendinančiam statybą leidžiančių dokumentų išdavimo procedūras, neaiškumų dėl Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatų taikymo praktikoje nekyla. Atsižvelgiant į intensyvaus darbo krūvius ir žmogiškąjį faktorių, pavieniais atvejais gali pasitaikyti darbo klaidos.“

9. Seimo kontrolierė Erika Leonaitė, atsižvelgusi į Pareiškėjo ir Bendrijos skunduose išdėstytus argumentus, bei siekdama išanalizuoti šiuo metu galiojančios Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos nuostatos taikymo praktikoje pagrindus ir įvertinti minėtosios nuostatos įgyvendinimo galimybes asmenų, tiek siekiančių gauti statybą leidžiantį dokumentą, tiek įteisinti savavališkos statybos padarinius, teisių galimo pažeidimo aspektu, tyrimo metu kreipėsi į Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją, prašydama pateikti informaciją apie Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 2, 3, 8, 10, 12, 19, 22, 24, 27, 28, 33, 34, 39, 42, 46, 49, 53 straipsnių, 1 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 27-1, 52-1 straipsniais įstatymo (toliau vadinama – Įstatymas) inicijavimo ir rengimo procesą, nurodant, koku tikslu buvo siekiama pakeisti iki tol galiojusią Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatą bei informuojant, kokiems atvejams ši nuostata taikytina.

10. Aplinkos ministerija Seimo kontrolierei savo pateiktame paaiškinime, be kita ko, nurodė: „[...] įgyvendindama 2019 m. birželio 11 d. valstybinio audito ataskaitos Nr. VA-2 „Statybos leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“, 2019 m. spalio 1 d. valstybinio audito ataskaitos Nr. FA-8 „2018 m. valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“ rekomendacijas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 1.5.6 darbo „Teisinės aplinkos sukūrimas, siekiant užtikrinti darnų teritorijų ir infrastruktūros vystymąsi ir plėtrą“ 9 priemonę, Įstatymą iniciavo ir rengė Aplinkos ministerija.

[...] kadangi prieš Įstatymo įsigaliojimą galiojusioje Statybos įstatymo redakcijoje nustatytos sankcijos už asmens padarytus nusižengimus ribojo kitų asmenų teises, Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto pakeitimu buvo siekiama šią situaciją ištaisyti, papildant jį atitinkamomis nuostatomis. Manome, kad galiojanti Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostata taikytina statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūrų ir statybą leidžiančio dokumento neišdavimo atveju, kai iš Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie

Aplinkos ministerijos gauta informacija, kad žemės sklype (ar žemės sklypo dalyje, jeigu žemės sklypą nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys) ar statinyje (jo dalyje, jeigu statinį nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys ir statinio dalys suformuotos atskirais turtiniais vienetais), dėl kurio prašoma išduoti statybą leidžiantį dokumentą, nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti. Tokiu atveju gali būti išduodamas statybą leidžiantis dokumentas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti, o kai statinį nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys ir statinio dalys suformuotos atskirais turtiniais vienetais, šis reikalavimas taikomas statinio daliai, kurioje nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

11. Lietuvos Respublikos įstatymai

11.1. Seimo kontrolierių įstatymo:

„2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai. [...]"

11.2. Viešojo administravimo įstatymo:

„3 straipsnis. Viešojo administravimo principai

Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

[...]

5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]

10) proporcingumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus; [...]

13) vieno langelio. Šis principas reiškia, kad asmeniui informacija suteikiama, prašymas ar skundas priimamas ir atsakymas į juos pateikiamas vienoje darbo vietoje. Prašymą ar skundą nagrinėja ir informaciją iš savo administracijos padalinių, pavaldžių subjektų, prirėikus – ir iš kitų viešojo administravimo subjektų gauna pats prašymą ar skundą nagrinėjantis ir administracinį sprendimą priimančias viešojo administravimo subjektas, neįpareigodamas tai atlikti prašymą ar skundą padavusio asmens.“

11.3. Teisėkūros pagrindų įstatymo:

„3 straipsnis. Teisėkūros principai

1. Teisėkūros principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą.

2. Teisėkūroje vadovujamasi šiais principais: [...]

2) proporcingumo, reiškiančiu, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti; [...]

6) aiškumo, reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas; [...]"

11.4. Statybos įstatymo:

„24 straipsnis. Statinio projektas. Prisijungimo sąlygos [...]

2. Jeigu numatoma atlikti statybos darbus, priskiriamus skirtingoms statybos rūšims, arba numatoma atlikti kultūros paveldo statinio tvarkomuosius statybos darbus, tvarkomuosius paveldosaugos darbus, gali būti rengiamas vienas skirtingas statybos rūšis, tvarkomuosius statybos ir paveldosaugos darbus jungiantis statinio projektas, statinio projekto pavadinime nurodant atliekamų darbų rūšis. [...]

27 straipsnis. Statybą leidžiantys dokumentai [...]

16. Šiame straipsnyje nurodytos statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūros neatliekamos ir statybą leidžiantis dokumentas neišduodamas, jeigu:

1) iš Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos gauta informacija, kad žemės sklype (ar žemės sklypo dalyje, jeigu žemės sklypą nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys) ar statinyje (jo dalyje, jeigu statinį nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys ir statinio dalys suformuotos atskirais turtiniais vienetais), dėl kurio prašoma išduoti statybą leidžiantį dokumentą, nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti. Tokiu atveju gali būti išduodamas statybą leidžiantis dokumentas tik su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti. Kai statinį nuosavybės ar kita teise valdo keli asmenys ir statinio dalys suformuotos atskirais turtiniais vienetais, šis reikalavimas taikomas statinio daliai, kurioje nustatytas savavališkos statybos faktas ir savavališkos statybos padariniai teisės aktų nustatyta tvarka nepašalinti; [...]

32 straipsnis. Savavališkos statybos padarinių šalinimas

Savavališkos statybos padariniai šalinami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo nustatyta tvarka.“

11.5. Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo (toliau vadinama – Priežiūros įstatymas):

„8 straipsnis. Statybos valstybinės priežiūros institucija ir jos atliekamos funkcijos

1. Statybos valstybinę priežiūrą atlieka Inspekcija.

2. Statybos valstybinė priežiūra apima: [...]

10) konsultacijų ir metodinės pagalbos teikimą; [...]

14 straipsnis. Savavališkos statybos padarinių šalinimas [...]

2. Inspekcijos pareigūnas per 10 darbo dienų nuo savavališkos statybos akto surašymo dienos pateikia šio straipsnio 1 dalyje nurodytam asmeniui privalomąjį nurodymą dėl savavališkos statybos padarinių pašalinimo. Privalomajame nurodyme nurodoma, kad asmuo turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka parengti projektinę dokumentaciją ir, sumokėjęs Statybos įstatymo 1 priede nustatytą įmoką už savavališkos statybos įteisinimą, gauti statybą leidžiantį dokumentą, šalinantį savavališkos statybos padarinius, tais atvejais, kai žemės sklype (teritorijoje), kuriame (kurioje) nustatyta savavališka statyba, tokios paskirties naujo statinio statyba yra galima arba tokie šio statinio rekonstravimo, remonto ar griovimo darbai yra galimi pagal galiojančius detaliuosius planus ar žemės valdos projektus (jeigu jie privalomi), taip pat bendruosius planus ar specialiojo teritorijų planavimo dokumentus ir tokia statyba neprieštarauja imperatyviems aplinkos apsaugos, paveldosaugos, saugomų teritorijų apsaugos teisės aktų reikalavimams. [...]

5. Asmenys turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka parengti statinio projektą ir, sumokėję Statybos įstatymo 1 priede nustatytą įmoką už savavališkos statybos įteisinimą, gauti statybą leidžiantį dokumentą tais atvejais, kai žemės sklype (teritorijoje), kuriame (kurioje) yra savavališka statyba, tokios paskirties naujo statinio statyba yra galima arba tokie šio statinio rekonstravimo, remonto ar griovimo darbai yra galimi pagal galiojančius detaliuosius planus ar žemės valdos projektus (jeigu jie privalomi), taip pat bendruosius planus ar specialiojo teritorijų planavimo dokumentus ir tokia statyba neprieštarauja imperatyviems aplinkos apsaugos, paveldosaugos, saugomų teritorijų apsaugos teisės aktų reikalavimams.“

12. Kiti teisės aktai

12.1. Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos viršininko 2011 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-194 patvirtintų (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2022 m. liepos 8 d.) Asmenų konsultavimo Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje prie Aplinkos ministerijos taisyklių (toliau – Konsultavimo taisyklės):

„4. Taisyklėse vartojamos sąvokos:

4.1. konsultacija – Inspekcijos žodinis ar rašytinis atsakymas į asmens paklausime pateiktą (-us) klausimą (-us) teritorijų planavimo (toliau – TP) ir statybos valstybinę priežiūrą reglamentuojančių ir su jais susijusių teisės aktų nuostatų taikymo klausimais; [...]

4.5. paklausimas – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs (-ę) žodžiu ar raštu Inspekcijai pateiktas (-i) klausimas (-ai), prašymas suteikti konsultaciją; [...]

8. Paklausime pateikti duomenys netikrinami, atsakymas rengiamas pagal pateiktus duomenis. Konsultuojamiems asmenims jokia informacija, kuri laikoma asmens duomenimis, neteikiama. Asmeniui papildomai pateikus informacijos apie konkrečias faktines aplinkybes, nenurodytas paklausime, gali pasikeisti ir Inspekcijos konsultacijos turinys. [...]

50. Taisyklių nustatyta tvarka viešai skelbiamos konsultacijos ūkio subjektų atžvilgiu Inspekcijai yra privalomos. Darbuotojai, konsultuodami žodžiu, privalo nenukrypti nuo ankstesnių konsultacijų, esant tapačioms aplinkybėms.“

12.2. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtinto Statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“:

„24. Techninio projekto apimtis ir detalumas turi būti pakankamas statytojo sumanymui suprasti, projekto ekspertizei atlikti, statinio statybos skaičiuojamajai kainai (reglamento nustatytais atvejais) nustatyti, statybos rangovui parinkti, statybą leidžiančiam dokumentui gauti ir darbo projektui parengti. Techninio projekto sudedamųjų dalių sprendiniuose nurodomos statybos produktų charakteristikos (klasės, savybės, vertės), o ne konkrečių statybos produktų pavadinimai ar konkretūs statybos produktų gamintojai, importuotojai, platintojai ar įgaliojtieji atstovai.

Bendruoju atveju techninio projekto sudedamosios dalys išdėstytos reglamento 8 priede, tačiau kiekvienu konkrečiu atveju techninio projekto sudedamosios dalys nustatomos atsižvelgus į projektuojamo statinio specifiką. [...]

35. Paprastojo remonto aprašą sudaro:

35.1. projekto antraštinis lapas su reglamento 40 punkte nurodytais duomenimis;

35.2. aiškinamasis raštas, kuriame nurodoma statinio naudojimo paskirtis [5.23], patalpos (patalpų) adresas, pagrindinė naudojimo paskirtis, jei paprastojo remonto darbai bus atliekami atskirose pastato dalyse; statinio kategorija, adresas; statybinių atliekų pagal atskiras statybinių atliekų rūšis tvarkymo būdai (neprivaloma įvairiai įrangai, inžinerinėms sistemoms ar konstrukcijoms tvirtinti ant pastato fasado ar šlaitinio stogo), neapdorotų statybinių atliekų panaudojimo būdai (neprivalomi įvairiai įrangai, inžinerinėms sistemoms ar konstrukcijoms tvirtinti ant pastato fasado ar šlaitinio stogo);

35.3. paprastojo remonto darbų techninė specifikacija ir sąnaudų kiekių žiniaraščiai (neprivalomi įvairiai įrangai, inžinerinėms sistemoms ar konstrukcijoms tvirtinti ant pastato fasado ar šlaitinio stogo); [...]

35.5. pastato fasadų brėžiniai M1:100–M1:200 (kai keičiama pastato išvaizda [5.39]) įvairios įrangos, inžinerinės sistemos ar konstrukcijos, kurios tvirtinamos ant pastato fasado ar šlaitinio stogo, atveju pastato sienos ar stogo šlaito, ant kurio tvirtinama, brėžinys M1:100–M1:200 (kai keičiama pastato išvaizda [5.39]).“

12.3. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. D1-87 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtinto statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Nebaigto statinio registravimas ir perleidimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“:

„5. Viešojo administravimo subjektai ir kiti asmenys, kai tai nustato teisės aktai, Reglamente nurodytas statybą leidžiančių dokumentų išdavimo, statybos užbaigimo, nebaigto statinio registravimo, išregistravimo ir perleidimo, statybos sustabdymo, savavališkos statybos ir statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimo procedūras atlieka naudodamiesi Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacine sistema „Infostatyba“ [...].

13. [...] Užregistravus prašymą, savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo prašymo užregistravimo, [...] patikrina: [...]

13.5. ar gauta Statybos įstatymo [8.3] 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte nurodytos informacijos; jei tokios informacijos yra ir prašyme nurodyti ne su savavališkos statybos padarinių šalinimu susiję statybos darbai (statiniai), prašymo pateikėjas apie tai, kad jo prašymas dėl šios priežasties nepriimamas per ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo prašymo užregistravimo informuojamas per IS „Infostatyba“; [...]

51. Jei statinys statomas ar pastatytas savavališkai, statytojas, norėdamas įteisinti šią statybą (gauti statybą leidžiantį dokumentą), privalo sumokėti Statybos įstatyme [8.3] nurodyto dydžio įmoką už savavališkos statybos įteisinimą. [...]

138. Inspekcija išnagrinėja savavališkos statybos aktą ir ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo savavališkos statybos akto surašymo dienos surašo Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo [8.4] 14 straipsnio 2 dalyje nurodytą privalomąjį nurodymą per jame nustatytą terminą pašalinti savavališkos statybos padarinius (toliau – nurodymas), kurio rekvizitai patvirtinti Inspekcijos viršininko įsakymu. Jame nurodomi konkretūs būtini atlikti veiksmai (konkretūs statybos darbai, konkrečios ardytinės konstrukcijos ir pan.).“

13. Teismų praktika

13.1. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas (byla Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03):

„[...] Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik nevirsydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, [...] įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluočių turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius; kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus, teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus; [...]“

13.2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1872-552/2015:

„[...] administracinių teisinių santykių, susiklostančių tarp privačių asmenų ir valdžios institucijų, ypatumai lemia, kad privatus asmuo juose yra silpnesnioji pusė. Tokia teisinė asmens padėtis lemia, kad santykiyje su viešąja administracija kilus neaiškumams, teisė aiškintina jo naudai, siekiant subalansuoti nelygias šalių pozicijas bei garantuoti asmens, kaip silpnesnės šalies, apsaugą.

Iš to valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kyla pareiga užtikrinti, kad privatūs asmenys galėtų veiksmingai ir tinkamai pasinaudoti jiems Lietuvos Respublikos Konstitucijos, kitų nacionalinės teisės aktų bei tarptautinių dokumentų suteikiamomis teisėmis ir laisvėmis. Tiek valdžios institucijos, tiek teismai, siekdami įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių aplinkybių visumą. [...]"

13.3. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2403-822/2021:

„[...] Vienas iš viešojo administravimo principų, įtvirtintų tiek Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, tiek ir Lietuvos teismų jurisprudencijoje, yra proporcingumas. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta viešojo administravimo subjektų pareiga savo veikloje vadovautis proporcingumo principu, reiškiančiu, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus. Šis principas, be kita ko, reiškia, kad administraciniame akte numatytų poveikio priemonių apimtis ir griežtumas turi būti proporcingi administravimo tikslui, atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus. Proporcingumo principas turėtų apsaugoti, kad tam tikrais atvejais pernelyg griežtas ir mechaniškas įstatymo taikymas neiškreiptų tuo įstatymu siekiamo tikslo ir nenulemtų piktnaudžiavimo administraciniais įgaliojimais (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. vasario 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A1-362/2004).“

13.4. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-190-492/2022:

„[...] Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje numatytais principais yra grindžiamas geras viešasis administravimas (žr. pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. balandžio 30 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A492-1978/2012). Tinkamas, atsakingas valdymas, kaip ne kartą akcentuota Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje, yra neatsiejamas nuo gero administravimo reikalavimų (žr., pvz., 2015 m. gruodžio 21 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I-7-552/2015). Formaliai ir biurokратиškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos nesiderina su gero administravimo principu (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. birželio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-2150-492/2015). Gero administravimo principas suponuoja taip pat tai, kad viešojo administravimo subjektas turi pareigą pateikti suinteresuotam asmeniui objektyvią ir teisingą informaciją jį dominančiu klausimu (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. birželio 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2142-624/2015).“

13.5. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas (pritarta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų 2016 m. birželio 1 d. pasitarime):

„[...] Proporcingumo principas, be kita ko, įtvirtintas ir Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnyje kaip teisėkūros principas, išreiškiantis imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Šis principas reiškia, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią našta, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti.“

Tyrimo išvados

14. Atsižvelgiant į Pareiškėjo ir Bendrijos skundų turinį bei į tyrimo metu nustatytas aplinkybes, tyrimo išvados bus pateikiamos išskiriant šias dalis:

- 14.1. dėl Pareiškėjo ir Bendrijos teisių pažeidimo;
- 14.2. dėl poreikio tobulinti teisinį reglamentavimą.

Dėl Pareiškėjo ir Bendrijos teisių pažeidimo

15. Įvertinusi Pareiškėjo ir Bendrijos skunduose nurodytas pagrindines faktines aplinkybes, išdėstytus argumentus, taip pat su šiuo tyrimo objektu susijusį teisinį reglamentavimą bei teismų praktiką, pacituotą pažymos 11-13 punktuose, Seimo kontrolierė išskiria šiuos pagrindinius tyrimo dėl galimai buvusio Pareiškėjo ir Bendrijos teisių pažeidimo atvejo aspektus:

15.1. pirmiausia pažymėtina tai, kad Seimo kontrolierė, remdamasi tyrimo metu surinkta medžiaga, negali nei patvirtinti, nei paneigti Pareiškėjo skunde nurodytų faktinių aplinkybių dėl galimai buvusio netinkamo Inspekcijos Rytų Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamento Antrojo statybos priežiūros skyriaus tarnautojos ir (ar) Savivaldybės administracijos Statybos reglamentavimo skyriaus tarnautojos žodinių konsultacijų Pareiškėjui suteikimo (pažymos 2.7 ir 2.8 punktai). Ir nors šios galimai buvusios faktinės aplinkybės patvirtintų tam tikrų Pareiškėjo veiksmų (kreipimosi į Inspekciją dėl Konsultacijų suteikimo) inicijavimo subjektus bei galimai buvusį „vieno langelio“ principo pažeidimo atvejį (pažymos 11.2 punktas), tačiau, kaip minėta, tokia informacija tyrimo metu kitais surinktais įrodymais patvirtinta nebuvo, todėl ji Seimo kontrolierės nėra vertinama;

15.2. analizuojant Pareiškėjo skunde Seimo kontrolierei nurodytas faktines aplinkybes ir Pareiškėjo kreipimosi į Inspekciją dėl konsultacijos jam aktualiu klausimu gavimo turinį (pažymos 2.9 punktas), teigtina, kad Pareiškėjo kreipimosi į Inspekciją esminiu tikslu buvo siekis gauti už statybos valstybinę priežiūrą atsakingo subjekto paaiškinimą dėl konkretaus Savivaldybės administracijos priimto sprendimo, susijusio su savavališkos statybos įteisinimo ir statybą leidžiančio dokumento išdavimo procesais.

Būtina pažymėti, kad, kaip įtvirtinta Priežiūros įstatymo nuostatose (pažymos 11.5 punktas), Inspekcija, vykdydama jai priskirtą statybos valstybinės priežiūros funkciją, be kita ko, privalo suinteresuotiems asmenims bei institucijoms teikti konsultacijas ir metodinę pagalbą, o tai turi sąlygoti vieningą teisės aktų nuostatų taikymo praktiką statybos srityje. Paminėtosios Inspekcijos funkcijos įgyvendinimo proceso detalizavimas yra reglamentuotas Konsultavimo taisyklėse (pažymos 12.1 punktas), kurios aiškiai apibrėžia jų paskirtį – teikti konsultacijas asmenims, atsakant į jų paklausimuose pateiktus klausimus teritorijų planavimo ir (ar) statybos valstybinę priežiūrą reglamentuojančių ir su jais susijusių teisės aktų nuostatų taikymo klausimais. Be to, paminėtina ir nagrinėjamam atvejui svarbi Inspekcijos teikiamų konsultacijų ypatybė, lemianti tai, kad, be tam tikros išimties (pažymos 12.1 punktas), jos nėra privalomojo pobūdžio nei pareiškėjui, nei viešojo administravimo institucijoms ir minėtiesiems subjektams nesukelia jokių teisinių pasekmių (pažymos 7.2, 8.2 punktai).

Aptartų nuostatų kontekste pabrėžtina, jog ir nagrinėjamu atveju Pareiškėjas neturėjo teisinio pagrindo tikėtis, kad Inspekcijos jam pateiktos Konsultacijos (tiek palankios, tiek nepalankios) vienaip ar kitaip įtakos Savivaldybės administracijos sprendimus dėl statybą leidžiančio dokumento Bendrijai išdavimo. Ir nors su tuo susijusios aplinkybės Pareiškėjo skunde Seimo kontrolierei buvo akcentuotos kaip Bendrijos teisių pažeidimą patvirtinantis faktas (pažymos 2.13 punktas), tačiau Seimo kontrolierė pabrėžia, jog tai negali būti laikoma pagrindu, užkirtusiu kelią Savivaldybės administracijos priimtą sprendimą dėl prašymo išduoti statybą leidžiantį dokumentą nepriėmimo Pareiškėjui ir (ar) Bendrijai skusti teisės aktų nustatyta tvarka teismui.

Nepaisant to, Seimo kontrolierė akcentuoja, kad kaip ir kiekvienas viešojo administravimo subjektas teikdamas atsakymą į gautą pareiškėjo prašymą, taip ir Inspekcija, rengdama Pareiškėjui Konsultacijas, privalėjo vadovautis Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintu išsamumo principu (pažymos 11.2 punktas), tokiu būdu užtikrinant pareiškėjams teikiamų išvadų pagrįstumą, jas

pagrindžiant visomis su aktualiu klausimu susijusiomis teisės aktų nuostatomis, o ne nurodant jų selektyviai, nevertinant bendro konteksto bei esamų atvejo niuansų. Ir nors, kaip Seimo kontrolierei teigė Inspekcija, konsultacijose yra pateikiama skundžiamos institucijos nuomonė dėl teisės aktų nuostatų taikymo, o ne priimamas sprendimas tam tikru klausimu (pažymos 7.1, 7.8 punktai), tačiau, kaip jau minėta, Inspekcija yra atsakinga už vieningos teisės aktų nuostatų taikymo praktikos statybos srityje formavimą ir todėl privalo užtikrinti aiškaus bei tinkamo teisės aktų nuostatų aiškinimo pateikimą. Pažymėtina, kad viešojo administravimo institucijos teikiamas teisės aktų nuostatų aiškinimas dėl jų tinkamo taikymo, Seimo kontrolierės įsitikinimu, patenka į Viešojo administravimo įstatyme įtvirtinto išsamumo principo turinį ir, kaip ir šiuo nagrinėjamu atveju, esant šio proceso netinkamumui, gali sąlygoti viešojo administravimo subjekto veiksmų vertinimą biurokratizmo, kurio sąvoka apibrėžta Seimo kontrolierių įstatyme (pažymos 11.1 punktas), aspektu. Būtent per tinkamo teisės aktų nuostatų aiškinimo ir taikymo prizmę šio tyrimo metu Seimo kontrolierės vertina Pareiškėjo ir Bendrijos skundžiamų institucijų teiktas išvadas ir priimtus sprendimus;

15.3. analizuojant Pareiškėjo ir Bendrijos skunduose Seimo kontrolierėms nurodytą situaciją, atkreiptinas dėmesys į tai, jog esminiu nagrinėjamo atvejo vertinimo objektu laikytinos faktinės aplinkybės, susijusios su tinkamu ir vienodu Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos nuostatos aiškinimu ir taikymu:

15.3.1. pirmiausia, kaip teigtina remiantis minėtosios įstatymo nuostatos turiniu (pažymos 11.4 punktas), Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtinta teisės norma yra nustatytas vieno iš statybą leidžiančių dokumentų neišdavimo atvejų, kai yra nustatytas savavališkos statybos faktas, teisinis reguliavimas. Tai patvirtina, kad minėtosios Statybos įstatymo nuostatos taikymas iš esmės yra susijęs su dviem atskirais procesais, t. y. statybą leidžiančio dokumento išdavimo ir savavališkos statybos įteisinimo procedūra, bei yra neatsiejamas nuo šiuos procesus detaliam reglamentuojančių kitų teisės aktų nuostatų taikymo.

Akcentuotina, kad nagrinėjamam atvejui svarbios Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatos taikymas yra glaudžiai susijęs su Priežiūros įstatymo 14 straipsnio 5 dalyje (pažymos 11.5 punktas) ir STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Nebaigto statinio registravimas ir perleidimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“ įtvirtintų nuostatų (pažymos 12.3 punktas) įgyvendinimu. Minėtųjų teisės aktų nuostatos reglamentuoja savavališkos statybos įteisinimo procesą ir jų pagrindu konstatuotina, jog savavališkos statybos įteisinimas yra atskiras, tam tikrus privalomus veiksmus atlikti nustatantis, procesas.

Paminėtų teisės aktų nuostatų pagrindu taip pat seka išvada, kad statybą leidžiančio dokumento gavimas yra sudedamoji ir privaloma savavališkos statybos įteisinimo proceso dalis, o ne atvirkščiai. Tai patvirtina, kad statytojas, kuris siekia įteisinti Inspekcijos savavališkos statybos akte užfiksuotą savavališką statybą, dėl kurios jam buvo surašytas Inspekcijos privalomasis nurodymas, privalo ne tik atlikti visus būtinus veiksmus, t. y. parengti statinio projektą, savavališkos statybos atliktų darbų ekspertizę bei sumokėti įmoką už savavališkos statybos įteisinimą, tačiau ir gauti statybą leidžiantį dokumentą būtent dėl savavališkos statybos įteisinimo. Tik šių visų statytojo įgyvendintų veiksmų pagrindu Inspekcija imasi vertinti dėl savavališkos statybos įteisinimo proceso metu asmens atliktų veiksmų (pateiktų dokumentų) teisėtumo bei tinkamumo ir spręsti dėl privalomojo nurodymo įvykdymo patikrinimo akto, konstatuojančio apie statytojui teikto nurodymo įvykdymą, surašymo (pažymos 7.3, 12.3 punktai). Iš to seka, kad tik nuo šio momento visi asmens, siekiančio įteisinti savavališką statybą, veiksmai yra laikomi tinkamai atliktais, o savavališka statyba yra pripažįstama kaip įteisinta teisės aktų nustatyta tvarka.

Šių išvadų pagrindu pabrėžtinai ir kitas nagrinėjamam atvejui svarbus aspektas, kuris paaiškina būtent tokį, koks įstatymų leidėjo yra įtvirtintas dabar, Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatos turinį. Šis aspektas yra sietinas su savavališkos statybos darbus atlikusio asmens tam tikru teisiniu statusu bei su tuo susijusiomis jo subjektinėmis teisėmis ir pareigomis savavališkos statybos įteisinimo procese.

Kaip minėta pirmiau pateiktose išvadose, savavališkos statybos statytojui, siekiančiam įgyvendinti jam teisės aktuose nustatytą teisę įteisinti savavališką statybą, yra nustatyta pareiga atlikti tam tikrus veiksmus savavališkos statybos įteisinimo procese. Seimo kontrolierės nuomone, tai patvirtina, kad savavališkos statybos įteisinimo procesą pagal teisės aktuose nustatytą tvarką turi įgyvendinti būtent tas asmuo, kurio veiksmais ir buvo atlikta savavališka statyba, t. y. statytojo teisė įteisinti savavališką statybą yra neatsiejama nuo jo pareigos įgyvendinti savavališkos statybos įteisinimo procesą (parengti statinio projektą, atlikti savavališkos statybos atliktų darbų ekspertizę, sumokėti įmoką už savavališkos statybos įteisinimą, gauti statybą leidžiantį dokumentą) bei atlikti aktyvius statinio statybos veiksmus pagal jam išduotu statybą leidžiančiu dokumentu patvirtinto statinio projekto sprendinius. Tačiau tyrimo metu surinktos medžiagos analizės pagrindu teigtina, jog nei Inspekcijos Konsultacijose, nei Savivaldybės administracijos paaiškinimuose šis esminis aspektas nebuvo aiškiai nurodytas Pareiškėjui, akcentuojant jo turimą subjektinę pareigą jam asmeniškai kreiptis į Savivaldybės administraciją dėl statybą leidžiančio dokumento išdavimo ir savavališkos statybos įteisinimo proceso tokiu būdu įgyvendinimo;

15.3.2. be to, jog Pareiškėjui nebuvo tinkamai išaiškintos jo teisės ir pareigos savavališkos statybos įteisinimo procese, Seimo kontrolierė konstatuoja ir tai, kad tiek Inspekcijai, tiek Savivaldybės administracijai siauriamąja prasme aiškinant Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintą nuostatą ir teigiant, jog jos pagrindu gali būti išduodami išimtinai tik statybą leidžiantys dokumentai su savavališkos statybos padarinių šalinimu susijusiems statybos darbams atlikti, nagrinėjamu atveju skundžiamų institucijų veiksmais (priimtais sprendimais) buvo pažeistas Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintas proporcingumo principas (pažymos 11.2 punktas).

Pripažintina, kad, remiantis Inspekcijos Pareiškėjui pateiktų Konsultacijų turiniu (pažymos 5.1, 5.2 punktai), Inspekcija Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos nuostatos pagrindu siekė Pareiškėjui akcentuoti esamus ir nagrinėjamu atveju svarbius (1)statybą leidžiančio dokumento išdavimo Bendrijai ir (2)statybą leidžiančio dokumento išdavimo Pareiškėjui procesų skirtumus. Tačiau, remiantis Inspekcijos Seimo kontrolierei pateiktais paaiškinimais (pažymos 7.4 punktas), tampa akivaizdu, jog Inspekcijos Konsultacijose pateiktas atvejo vertinimas ir padarytos išvados dėl Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos nuostatos taikymo buvo paremtos lingvistiniu, o ne sisteminiu teisės aiškinimo metodu, kas, Seimo kontrolierės nuomone, iš dalies iškrepė minėtosios Statybos įstatymo nuostatos esmę ir tokiu būdu buvo nukrypta nuo šia teisės norma siekiamo teisinio reguliavimo tikslo. Seimo kontrolierės manymu, mechaniškas Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos nuostatos taikymas sąlygojo Pareiškėjo ir tuo pačiu Bendrijos suklaidinimą dėl būtinybės atlikti tam tikrus, neproporcingą naštą Pareiškėjui ir (ar) Bendrijai galimai lemsiančius, veiksmus (pažymos 2.12 punktas) bei netinkamai nukreipė Pareiškėją dėl savavališkos statybos įteisinimo proceso įgyvendinimo, taip pažeidžiant proporcingumo principą (pažymos 13.3 punktas).

Vertindama skundžiamų institucijų pateiktas išvadas Pareiškėjui ir priimtus sprendimus dėl Bendrijos teiktų prašymų išduoti statybą leidžiantį dokumentą, Seimo kontrolierė kaip nepagrįstas ir netinkamas nurodo Inspekcijos Konsultacijose Pareiškėjui teiktas išvadas dėl Pareiškėjo, neva, turimos pareigos savavališkos statybos įteisinimo procese Savivaldybės administracijai pateikti atskirą statinio paprastojo remonto projektą, eliminuojant Pareiškėjo galimybę vertinimui teikti Bendrijos užsakymu UAB „B“ parengtą viso statinio (daugiabučio gyvenamojo namo) paprastojo remonto projektą, kurio turinyje yra numatyti ir Pareiškėjui priklausančios statinio dalies paprastojo remonto darbai. Tokią išvadą Seimo kontrolierė daro remdamasi Priežiūros įstatymo 14 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta nuostata, numatančia, kad savavališką statybą norintys įteisinti asmenys turi parengti teisės aktų nustatyta tvarka parengtą statinio projektą (pažymos 11.5 punktas) bei šios pažymos 12.2 punkte nurodytomis Statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ nuostatomis, kurios reglamentuoja paprastojo remonto aprašo turinį. Pabrėžtina, kad minėtosios teisės aktų nuostatos niekaip neišskiria statinio projekto, kuriame projektuojami su savavališkos statybos padarinių šalinimu susiję statybos darbai ir nenurodo jokių papildomų

reikalavimų jo rengimo metu. Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad Inspekcijos ir Savivaldybės administracijos pateiktos nuomonės dėl atskiro (tik statinio dalies, kurioje yra atlikti savavališkos statybos darbai) projekto rengimo ir teisės aktuose nenumatytų galimybių statinio projektui apimti tiek savavališkai atliktus statybos darbus, tiek darbus, kurie nesusiję su savavališkos statybos padarinių šalinimu, Seimo kontrolierės įsitikinimu yra nepagrįstos galiojančiomis teisės aktų nuostatomis, o šiuo aspektu asmenims keliami papildomi reikalavimai laikytini pertekliniais.

Pastebėtina, kad Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos nuostatos aiškinimas ir pozicija dėl jos taikymo skundžiamų institucijų teiktose išvadose ir priimtuose sprendimuose sutapo (pažymos 2.5, 2.6, 5.1, 5.2 punktai), tačiau Seimo kontrolierėms teiktuose institucijų paaiškinimuose Inspekcijos ir Savivaldybės administracijos nuomonės išsiskyrė (pažymos 7.6, 7.7, 8.7, 8.8 punktai). Tai, Seimo kontrolierės nuomone, parodo, kad Pareiškėjo nurodyta situacija dėl Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos nuostatos taikymo / netaikymo nagrinėjamu atveju nėra vienareikšmė ir dėl tinkamo minėtosios įstatymo nuostatos taikymo kelianti abejonių tiek Inspekcijai, tiek Savivaldybės administracijai.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, Seimo kontrolierė konstatuoja, kad Pareiškėjui ir Bendrijai aktualus klausimas pirmiau aptartu aspektu Inspekcijos buvo įvertintas netinkamai ir tuo pagrindu Pareiškėjui buvo pateiktos iš dalies klaidinančios Konsultacijos. Pabrėžtina, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pateiktuose išaiškinimuose yra nurodyta, jog valstybės institucijos, įstaigos, pareigūnai ir kiti atitinkamus įgaliojimus turintys asmenys turi pareigą užtikrinti privačių asmenų galimybes veiksmingai ir tinkamai pasinaudoti jiems teisės aktais suteikiamomis teisėmis, o santykyje su viešąja administracija kilus neaiškumams, teisė turi būti aiškinama privataus asmens naudai (pažymos 13.2 punktas). Tačiau akivaizdu, jog nagrinėjamu atveju Inspekcija to nepaisė;

15.3.3. pirmiau paminėtos aplinkybės svarbios ir vertinant Savivaldybės administracijos tarnautojų veiksmų tinkamumą, nagrinėjant Bendrijos prašymus dėl statybą leidžiančio dokumento išdavimo (pažymos 2.5, 2.6 punktai). Pastebėtina, kad, remiantis Savivaldybės administracijos Seimo kontrolierei pateiktais paaiškinimais (pažymos 8.1 punktas), Bendrijai ir Pareiškėjui atskiri raštiški atsakymai dėl Bendrijos teiktų prašymų nepriėmimo nebuvo rengti. Vietoj to, Bendrijos prašymo nepriėmimo priežastys, nurodytos IS „Infostatyba“, buvo apibūtos tik konkrečiu nurodymu dėl papildomų dokumentų pateikimo (pažymos 2.5 punktas) ir konkrečios Statybos įstatymo nuostatos pateikimu (pažymos 2.6 punktas), tačiau nesuteikė prašymus teikusiai Bendrijai jokio aiškumo dėl teisingo proceso įgyvendinimo ir tam būtinų veiksmų atlikimo. Tokie Savivaldybės administracijos veiksmai lėmė, kad Bendrija ir Pareiškėjas negavo išsamios ir teisės aktų nuostatomis pagrįstos Savivaldybės administracijos pozicijos dėl Bendrijos prašymo nepriėmimo priežasčių bei aiškios skundžiamos institucijos nuomonės dėl Bendrijai ir (ar) Pareiškėjui būtinų atlikti veiksmų susidariusiai situacijai pakeisti.

16. Pabrėžtina, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijoje ne kartą buvo akcentuota, jog gero administravimo principas suponuoja viešojo administravimo subjekto pareigą teikti suinteresuotam asmeniui objektyvią bei teisingą informaciją jį dominančiu klausimu, nes formaliai ir biurokратиškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos nesiderina su gero administravimo principu (pažymos 13.4 punktas).

Remiantis pirmiau išdėstytu, seka išvada, kad tiek Inspekcija, tiek Savivaldybės administracija, nagrinėdamos Pareiškėjo ir Bendrijos kreipimusis, veikė formaliai, nepaisė jų veikloje privalomų ir Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintų išsamumo ir proporcingumo principų, todėl pažeidė minėtųjų subjektų teises į gerą viešąjį administravimą. Atsižvelgiant į tai, ši Pareiškėjo ir Bendrijos skundų dalis pripažįstama pagrįsta.

Dėl poreikio tobulinti teisinį reglamentavimą

17. Remiantis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 7 punkte įtvirtinta nuostata, vykdydamas savo pareigas Seimo kontrolierius gali informuoti Seimą, Vyriausybę bei kitas valstybės institucijas ir įstaigas ar atitinkamos savivaldybės tarybą apie įstatymų ar kitų teisės aktų trūkumus, prieštaravimus ar spragas.

Kaip atskleidžia šio tyrimo metu nagrinėtos situacijos aplinkybės, statybą leidžiančių dokumentų išdavimo ir savavališką statybą įteisinančiuose procesuose dalyvaujančios ir joms teisės aktais priskirtas funkcijas įgyvendinančios viešojo administravimo institucijos gali skirtingai traktuoti bei taikyti Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintą nuostatą dėl statybą leidžiančio dokumento neišdavimo atvejų. Ir nors, kaip buvo konstatuota šio tyrimo išvadose, atsakingi viešojo administravimo subjektai turėtų taikyti teisės aktų nuostatas atsižvelgdami į statybą leidžiančių dokumentų išdavimą reglamentuojančių teisės aktų normų visumą, tačiau akivaizdu, jog praktikoje tai užtikrinama ne visais atvejais.

Pažymėtina, kad Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtinta nuostata tokio turinio, kokio ji yra dabar, pradėjo galioti nuo 2021 m. lapkričio 1 d., įsigaliojus Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 2, 3, 8, 10, 12, 19, 22, 24, 27, 28, 33, 34, 39, 42, 46, 49, 53 straipsnių, 1 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 27-1, 52-1 straipsniais įstatymo nuostatomis.

Lyginant pirmiau galiojusios teisės normos turinį su dabar galiojančia norma, šios turinys yra praplėstas, numatant atvejus, kai yra nustatyta savavališka statyba ne tik žemės sklype ar jo dalyje, bet ir statinyje, jo dalyje ir tokiu būdu, kaip tą akcentuoja ir šios įstatymo nuostatos pakeitimo iniciatorė Aplinkos ministerija (pažymos 10 punktas), yra siekiama eliminuoti galimus statytojų teisių pažeidimus, dėl žemės sklypo ar statinio dalyje kito asmens veiksmais atliktos savavališkos statybos. Tačiau, Seimo kontrolierės nuomone, šiuo metu įstatymo leidėjo nustatytas minėtojo klausimo teisinis reguliavimas, įtvirtintas Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte, vis tik yra nepakankamas. Tokia išvada darytina remiantis tuo, jog, kaip parodo ir šio tyrimo metu nagrinėtas Pareiškėjo ir Bendrijos atvejis, viešojo administravimo subjektai, turintys praktikoje tiesiogiai taikyti minėtąją įstatymo nuostatą, skirtingai suvokia (aiškina) šioje teisės normoje nustatytas galimybes / ribojimus statytojams dėl statybą leidžiančio dokumento išdavimo esant nustatytam savavališkos statybos atvejui (pažymos 15.3 punktas su papunkčiais). Akivaizdu, kad dabar galiojančios Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos teisės normos formuluotė nėra pakankamai aiški ir sąlygoja įvairius pagrindus jos interpretavimui.

Taip pat būtina pabrėžti, kad šio tyrimo metu Seimo kontrolierės akcentuotas Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintas proporcingumo principas, be kita ko, įtvirtintas ir Teisėkūros pagrindų įstatyme (pažymos 11.3 punktas). Jis išreiškia imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, o jo pagrindu yra siekiama sukurti nuoseklią bei veiksmingą teisės sistemą. Šio principo reikšmė yra ta, jog teisinių santykių subjektai neturėtų būti varžomi daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti, o teisės aktų rengėjų pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės teisinių santykių subjektams turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą (pažymos 13.5 punktas).

Seimo kontrolierės nuomone, nagrinėjamam atvejui ypač svarbus ir Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintas aiškumo principas, kurio svarbą ne kartą yra pažymėjęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, nurodydamas, jog teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, o teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius (šios pažymos 13.1 punktas). Seimo kontrolierė akcentuoja, jog būtina aiškiau reglamentuoti dabar galiojančios redakcijos Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintą nuostatą, kad ji atitiktų Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintus proporcingumo ir aiškumo principus bei ateityje viešojo administravimo subjektų veikloje būtų išvengta skirtingo šios nuostatos aiškinimo bei taikymo.

Apibendrinant konstatuotina, kad tyrimo metu nustatyta informacija dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą pasitvirtino, todėl tikslinga imtis veiksmų, kad būtų pašalinti egzistuojantys teisinio reglamentavimo trūkumai.

SEIMO KONTROLIERIŲ SPRENDIMAI

18. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Mildai Vainiūtė nusprendžia:

X ir Y DNSB „A“ skundus dėl Vilniaus miesto savivaldybės administracijos tarnautojų netinkamų veiksmų pripažinti pagrįstais.

19. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Erika Leonaitė nusprendžia:

X skundą dėl Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos tarnautojų netinkamų veiksmų pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIŲ REKOMENDACIJOS

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Milda Vainiūtė **Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriui** rekomenduoja:

20.1. atkreipti dėmesį į šio tyrimo metu nustatytą ir pažymoje konstatuotą Pareiškėjo ir Bendrijos teisių į gerą viešąjį administravimą pažeidimo atvejį (pažymos 15.2, 15.3 punktai) ir jį aptarti su Bendrijos prašymus nagrinėjusiais Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Statybos reglamentavimo skyriaus tarnautojais, įpareigojant minėtuosius tarnautojus tokių atvejų pasikartojimo išvengti ateityje;

20.2. Pareiškėjui kreipusis į Savivaldybės administraciją su prašymu dėl statybą leidžiančio dokumento buto, esančio <...>, Vilniuje, paprastojo remonto projektui išdavimo ir pateikus UAB „B“ parengtą Daugiabučio gyvenamojo namo, <...>, Vilniuje, paprastojo remonto projektą (byla SP-0552-22-PP), pavesti atsakingiems Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Statybos reglamentavimo skyriaus tarnautojams išnagrinėti Pareiškėjo prašymą atsižvelgiant į šios pažymos 15.3 punkte su papunkčiais pateiktas išvadas bei priimti teisės aktų nuostatomis pagrįstą sprendimą dėl statybą leidžiančio dokumento Pareiškėjui išdavimo.

21. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 7, 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Erika Leonaitė rekomenduoja:

21.1. **Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos viršininkui** – atkreipti dėmesį į šio tyrimo metu nustatytą ir konstatuotą Pareiškėjo ir Bendrijos teisės į gerą viešąjį administravimą pažeidimo atvejį (pažymos 15.2, 15.3 punktai), jį aptarti su Pareiškėjo kreipimuisi nagrinėjusiais Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos tarnautojais bei įpareigoti juos ateityje tinkamai įgyvendinti gero administravimo principą, užtikrinant išsamias, teisės aktų nuostatomis pagrįstas institucijos pareiškėjams teikiamas konsultacijas;

21.2. **Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui** – išanalizuoti bei įvertinti šios pažymos 17 punkte padarytas išvadas dėl poreikio tobulinti teisinį reglamentavimą ir spręsti klausimą dėl Statybos įstatymo 27 straipsnio 16 dalies 1 punkte įtvirtintos nuostatos tikslinimo šios Seimo kontrolierių pažymos 15.3 punkte su papunkčiais pateiktų išvadų pagrindu.

Primename, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė